

BALOGH ÁKOS GERGELY

A KÖVETKEZŐ NEMZEDÉKEK A MAGYAR POLITIKÁBAN – A PARLAMENTI PÁRTOK IFJÚSÁGI SZERVEZETEIRŐL¹

BEVEZETÉS

A magyar közélet sajátos területe az ifjúsági szervezetek politikája, szubkultúrája. A rendszerváltoztatást követően ilyen-olyan formában és minőségben, de minden párt környékén feltűntek a különböző ifjúsági csoportosulások. Az előző rendszerben a Kommunista Ifjúsági Szövetség (KISZ) hasonlóan monopolisztikus szerepet töltött be ezen a téren, mint a Magyar Szocialista Munkáspárt a nagypolitikában. Ennek az időszaknak a hatása ma is jelentős mértékben meghatározza e szervezetek lehetőségeit, megítélését: a korábbi kötelező KISZ-tagság miatt a társadalom jó része, s így a fiatalok is ellenérzésekkel viseltetnek a szervezett politikai akarategyezésével szemben, ezért a nyugat-európai gyakorlattal szemben a politikai ifjúsági csoportosulások nem lehetnek jelen a felsőoktatási intézményekben és tagsági bázisuk is jócskán elmarad nyugat-európai testvérszervezeteiktől.

Dolgozatomban vizsgálódásaimat a sokszínű ifjúsági közéleten belül a négy parlamenti párt aktuális ifjúsági szervezetére (a Fiatalközéletre, a Fideszre, az Ifjúsági Demokratikus Fórumra és az Újgenerációra) szűkíttem, mivel a teljes szfé-

1 A cikk 2004 tavaszán született, a Budapesti Corvinus Egyetem Tudományos Diákkör politológia szekciójában ért el 2. helyezést. A szerző az eltelt időszak eseményeinek tükrében az írás bizonyos részeit aktualizálta. [a szerk.]

ra áttekintése a TDK kereteit és lehetőségeimet egyaránt meghaladná. Célom, hogy a hozzáférhető információk különböző szempontok szerinti elemzésével átfogó képet fessek tevékenységükről, a politikában betöltött szerepükről.

A négy szervezet, illetve jogelődjeik, politikai előzményeik történetének rövid áttekintésével bemutatom megalakulásuk körülményeit, eddigi tevékenységük főbb állomásait. Kronológiájuk egymás mellé illesztése megkönnyíti fejlődésüknek és politikai súlyuk változásának összehasonlítását.

A politikai ifjúsági szervezetek működésének kereteit alapvetően meghatározza működési formájuk, szervezeti hierarchiájuk. Tagságuk nagysága, összetétele és helyi szervezeteik országos megoszlása, sűrűsége mutatja egymáshoz, illetve a politikai pártokhoz viszonyított szervezettségüket, társadalmi beágyazottságuk mértékét. A szervezetek finanszírozását és háttér-infrastruktúráját a meg lehetőségen nehezen elérhető, ezért kevésbé megbízható információk alapján összevetem az általános hazai pártfinanszírozással és megvizsgálom, hogy ezek az erőforrások lehetnek-e gátjai a napi tevékenységnek, esetleg a továbblépésnek. Az információáramlás fő csatornáit alapján megvizsgálom az egyes szervezetek információs kultúráját, belső kommunikációjának hatékonyságát, összehasonlítom a „külvilágnak” is szóló kiadványokat.

Az ifjúsági szervezetek és anyapártjaik viszonya mindkét fél számára kulcskérdés. A párt jövője szempontjából meghatározó, mennyire stabilan tud beágyazódni a fiatalabb korosztályokban és milyen színvonalú utánpótlást tud meríteni onnan, az ifjúsági szervezet esetében pedig jelentős részben ezen múlik, mennyire képes belépési lehetőséget kínálni a politikába a fiatalok számára. Az együttműködés mélységét, minőségét, a lehetséges karriercsatornákat és a szervezetek anyapártjuktól való függetlenségét hasonlítom össze többek között a parlamenti jelenlét és az európai parlamenti választásban betöltött szerepük alapján.

Feltételezve, hogy a jövő politikusainak jelentős része a mai ifjúsági szervezetek soraiból kerül ki, fontos következtetéseket lehet levonni a magyar közélet jövőjére nézve az egymáshoz fűződő intézményes és informális kapcsolataikból. Megvizsgálom, mennyire képezi le viszonyuk az anyapártokét, illetve mennyiben tér el attól.

A dolgozatot lezáró fejezetben egy SWOT-analízis segítségével összefoglalom megállapításaimat. Az elsősorban a versenyszférában, a vállalatok értékelésére használt SWOT (*strengths, weaknesses, opportunities, threats*, azaz erősségek, gyengék, lehetőségek, fenyegetések) módszert találtam az átfogó értékelésre a legalkalmasabbnak, mivel az erősségek és a gyengék áttekintése, elemzése a jelen, a lehetőségek és a veszélyek vizsgálata a jövő értékelésére kínál kitűnő lehetőséget.

Mivel a témával áttekintő jelleggel foglalkozó hazai szakirodalmat nem találtam, ezért elsősorban az egyes szervezetek hivatalos dokumentumaira, kiadványaira, a róluk a sajtóban megjelent hírekre, a vezetőikkel, tagjaikkal folytatott háttérbeszélgetésekre (minden szervezetből egy-egy vezető vállalta, hogy a nevét is adja az általa elmondottakhoz, a többi megkérdezett név nélkül szerepel²), valamint személyes tapasztalataimra alapoztam elemzésem. Utóbbihoz hozzátartozik, hogy több éve az egyik említett ifjúsági szervezet tagja vagyok, korábban több országos és helyi szintű tisztséget is betöltöttem, ugyanakkor dolgozatomban igyekeztem személyes szimpátiámtól függetlenül, objektíven megközelíteni minden ifjúsági szervezet működését.

A POLITIKAI IFJÚSÁGI SZERVEZETEK RÖVID TÖRTÉNETE

FIATAL BALOLDAL

A KISZ 1989 áprilisában, a XII. kongresszusán feloszlatta magát, jogutódjaként a Demokratikus Ifjúsági Szövetség (DEMISZ) jött létre. A szervezet a korábbi területi szervezetek, rétegtanácsok és belső platformok szövetségéként határozta meg magát. Jelentősebb tagsággal és politikai befolyással azonban csak a fővárosi központú Baloldali Ifjúsági Társulás (BIT) rendelkezett.³ Az Ifjú Szocialisták Mozgalma (ISZM) 1991-ben alakult meg. A BIT-től eltérően nem ifjúsági, a politikához lazábban kötődő tömegszervezetként kívántak működni, hanem kifejezetten a Magyar Szocialista Párt (MSZP) utánpótlásnevelő szervezeteként. 1994-ben több mint 30 képviselő került be a parlamentbe a BIT és az MSZP közös jelöltjeként (csak egy részük volt fiatal) és az önkormányzatokba is sok bites került be képviselőként.⁴ 1998-ban az ISZM is parlamenti képviselőhez jutott, Zuschlag János révén. 1999-től kezdődött meg a két szervezet egyesülésének, az MSZP hivatalos ifjúsági szervezete létrejöttének egyeztetése. Időközben, 2000-ben a BIT együttműködési megállapodást kötött az Úttörőszövetséggel, a Magyar Gyermekebarátok Mozgalmával, az Ifjúsági Unióval és a Csillebércei Okoskodó Egyesülettel, hogy együtt létrehozzák a Fiatall Baloldalt (az ISZM nem csatlakozott), de a kvázi

² Az Ifjúsági Demokrata Fórum kivételével, mivel a szervezet vezetői a már megígért és egyeztetett időpontokhoz nem tartották magukat, a telefonhívásokra sem reagáltak, így a dolgozat IDF-ről szóló részei ennek megfelelően jóval kevesebb információra támaszkodhatnak.

³ Választástörténet, VoksCentrum (<http://www.vokscentrum.hu/valaszt/egyeb.php?mszkod=112701&evvalaszt=1990>)

⁴ Személyes interjú Kiss Lászlóval, a Fiatall Baloldal-Ifjú Szocialisták elnökségi tagjával (2004. április)

egyesülés kiváltotta botrány hatására végül tulajdonképpen a BIT egyedül alakult át Fialtal Baloldallá (FIB). A folytatódó tárgyalások eredményeként 2002 márciusában közös kongresszuson egyesült a két szervezet, Fialtal Baloldal – Ifjú Szocialisták (FIBISZ) néven, s az MSZP hivatalos ifjúsági társszervezetévé vált. 2004 őszétől a szervezet neve ismét Fialtal Baloldal (FIB).

FIDELITAS

A generációs pártként működő Fialtal Demokraták Szövetségének (FIDESZ) nem volt külön ifjúsági szervezete, mivel a pártnak is csak 16 és 35 év között lehetett a tagja valaki. Ugyanakkor a párton belül működött a Középiskolások Szövetsége'90 (KÖSZ'90), mely a 16 és 18 év közötti, középiskolás FIDESZ-tagokat tömörítette. A KÖSZ'90-nek fénykorában körülbelül 1000 tagja lehetett. A KÖSZ'90-t politikai értelemben elődjének tekintő Fidelitas 1996-ban jött létre ifjúsági társszervezetként, miután a FIDESZ Fidesz – Magyar Polgári Párttal alakult és a felső korhatárt is eltörölték. A Fidelitas 1997-ben megfigyelő, 1998-ban teljes jogú tagja lett a European Democrat Studentsnek (EDS), az Európai Néppárt diákszervezetének (évekkel megelőzve az ekkor még a Liberális Internacionáléhoz tartozó Fideszt). A Fidelitas és a Fidesz közötti megállapodás eredményeként 1998-ban két képviselői helyhez jutott az Országgyűlésben. 2002-ben hét parlamenti mandátumot nyert el a Fidelitas (Erdős Norbert egyéni körzetből, Rogán Antal és Szijjártó Péter területi, Bagó Zoltán, Dobó László, Gyürk András és Nyitrai Zsolt országos listáról jutott be a parlamentbe). A Fidesz pártuniós tervei idején a Fidelitas vonatkozásában is felmerült az integráció lehetősége más jobboldali ifjúsági szervezetekkel, Új Nemzedék néven. A pártunió végül (elsősorban az MDF ellenállása miatt) nem jött létre, ezzel együtt az Új Nemzedék, mint közös szervezet létrehozása is lekerült a napirendről. 2003-ban „ifjúsági társszervezetről” „társszervezetre” módosult a Fidelitas státusza.

IFJÚSÁGI DEMOKRATA FÓRUM

Az Ifjúsági Demokrata Fórum (IDF) a rendszerváltoztatás előtt, 1989. július 8-án alakult meg Mártélyon, mint a Magyar Demokrata Fórum (MDF) ifjúsági szervezete, így a legnagyobb múltú politikai ifjúsági szervezet a volt szocialista országokban. Magyarországról elsőként lett az Ifjúsági Európai Néppárt (YEPP – Youth of the European People's Party, az Európai Néppárt ifjúsági szervezete) teljes jogú tagja. 2002-ben a Fidesz-MDF közös országos listájáról két IDF-es politikus került be a parlamentbe. Az MDF belviszállyait követően Csampa Zsolt a Nemzeti Fórumba távozott.

ÚJGENERÁCIÓ

A Szabad Demokraták Szövetsége (SZDSZ) mellett működött 1990 és 1995 között az Ifjúsági Demokratikus Ellenzék (IDE), de nem volt a párt hivatalos ifjúsági szervezete. Az Újgeneráció (ÚG) 1999-ben jött létre, s 2001-ig csak informálisan létezett, 30-40 fiatal SZDSZ-politikus csoportosulásaként.⁵ 2001 szeptemberében lett az ÚG hivatalosan is az SZDSZ ifjúsági tagozata, 2002-től egy képviselővel rendelkeznek az Országgyűlésben. 2002-ben az alapszabály módosításával lehetővé vált a helyi csoportok szerveződése, illetve létrejött a regionális szervezeti szint.

SZERVEZETI FELÉPÍTÉS ÉS MŰKÖDÉS

MŰKÖDÉSI FORMA, STRUKTÚRA⁶

A FIB, a Fidelitas és az IDF egyesületként, azaz önálló társadalmi szervezetként működik, míg az Újgeneráció az SZDSZ-en belüli tagozatként. Ebből adódik, hogy míg az előbbi három szervezethez tartozók esetében nem feltétel a párttagság, az utóbbinál viszont igen. Emiatt az ÚG SZDSZ-hez fűződő viszonyában más szempontok is érvényesülnek, mint a többiek esetében.

A rendes tagság feltétele mind a négy szervezetnél a magyar állampolgárság, felső korhatára egyaránt 35, az alsó a FIB-ben és a Fidelitasban 14 év, az IDF-ben nincs, az ÚG esetében a SZDSZ 18 éves minimuma érvényesül. Az ennél idősebb (egyes esetekben fiatalabb) szimpatizánsok a szervezetek pártoló tagjai lehetnek, azaz tanácskozási joggal részt vehetnek a helyi csoportok életében, de nincs szavazati joguk és nem választhatók.

Az IDF alapszabályában kiköti, hogy nem lehet tagja, aki az anyapárton kívül más politikai pártnak tagja, az ÚG esetén a kötelező SZDSZ-tagság miatt ugyanez a helyzet. A Fidelitas alapszabálya valamivel megengedőbb, a Fideszhez hasonlóan engedélyezi, hogy a tagok más, az Európai Néppárthoz tartozó pártnak vagy ifjúsági szervezetnek is tagjai legyenek – a FIB alapszabálya pedig semmiféle megkötést nem tartalmaz e téren. Teljes választói joggal és választhatósággal bíró rendes tagságot csak magyar állampolgárok szerezhetnek az IDF-ben és az ÚG-ban, ezenkívül a FIB-ben a határontúliak, a Fidelitasban más uniós tagországok állampolgárai előtt is nyitva áll ez a lehetőség.

⁵ Személyes interjú Léderer Andrással, az SZDSZ-Újgeneráció alelnökével (2004. április)

⁶ Az egyes szervezetek alapszabályai alapján.

A tagfelvételi kérelemről a Fidelitasban a helyi csoport taggyűlése dönt, az IDF-ben a helyi szervezet elnöksége (az országos elnökség vétőjoga mellett), a FIB esetében az alapszervezet hatásköre a felvételi kérelmek elfogadása, míg az ÚG alapszabálya szerint a taggá válás automatikus, ha valaki SZDSZ-tag, nem töltötte be a 36. életévét és aláír egy nyilatkozatot, amivel elfogadja a szervezet alapszabályát. A Fidelitasnál az országos elnökséghez, az IDF-nél az országos választmányhoz lehet fellebbezni elutasítás esetén.

A FIB, a Fidelitas és az ÚG településenként, illetve Budapesten (az ÚG kivételével) kerületenként szerveződik. Az IDF szervezeti alapegységei az alapszabály szerint országgyűlési választókerületekhez igazodnak (településekhez csak különleges esetben), de ha egy városban több ilyen is található, ott csak egy helyi szervezet lehet (Budapesten pedig kerületenként egy). Az ÚG esetében legalább három fő kell a helyi szervezet létrehozásához, a többieknél öt.

A FIB-nél és a Fidelitasnál a megyei, míg az IDF-nél és az ÚG-nál a regionális a következő szint, a különbség nyilvánvalóan a szervezetek eltérő méretéből adódik. A FIB-ben a megyében működő szervezetek összes tagja egyben automatikusan a megyei szövetség tagja is. A Fidelitasnál a helyi csoport az elnökét és egy alelnökét, valamint létszámától függően még legfeljebb három tagot delegál a megyei választmányba (pl. egy 20 tagú csoport csak az elnököt és az alelnököt, míg egy 50 tagú mellettük még három másik személyt delegálhat). A megyei választmány elnöksége az elnök mellett, a megyében található helyi csoportok számától függően, egy és négy fő közötti alelnökből áll (pl. négy alelnök akkor van, ha a 12-t meghaladja ez a szám). Az IDF-ben a régiók elnökeit az adott régióhoz tartozó helyi szervezetek elnökei választják meg (a testület csak de jure létezik, de facto nem működik). Az ÚG-ban a Régiógyűlésnek mindenki tagja, aki az adott régióban helyi szervezet tagja, minden régió egy regionális ügyvivőt választ.

Az országos szint esetén vannak a legjelentősebb eltérések a testületek összetételét és számát illetően az egyes szervezetek között. A legmagasabb döntéshozó fórum a FIB-nél, a Fidelitasnál és az IDF-nél a kongresszus, ami küldöttgyűlésként működik és két évente legalább egyszer ülésezik. Az ÚG esetében ezt a funkciót a taggyűlés tölti be, mely legalább évente egyszer összeül.

A FIB-nél a Kongresszusra országgyűlési választókerületenként két küldöttet delegálhat(nak) az ott működő csoport(ok), Budapest kivételével, ahol a két küldött kerületenként értendő (azaz a 32 budapesti választókerület alapján 64 kongresszusi küldött járna, de így csak 46-ot delegálhat a 23 kerület, azaz csökken a budapesti szervezet relatív súlya a FIB kongresszusán, ezt a tagság fővárosi/vidéki megoszlása indokolja, lásd később). A Fidelitasnál az országos elnökség által megállapított bizonyos létszám után egy főt delegálhatnak a he-

lyi csoportok a kongresszusra (legutóbb, 2005-ben minden tíz fő után járt egy mandátum). Az IDF esetében a legbonyolultabb az országos gyűlés (kongresszus) összetétele, mivel ott szavazati joggal a következők vehetnek részt: a helyi szervezetekből alanyi jogon egy fő, majd minden 16 tag után egy képviselő, az országos elnökség tagjai, az OV elnöke, az etikai és fegyelmi bizottság elnöke és a gazdasági ellenőrző bizottság elnöke. Az ÚG esetén a taggyűlésen az ÚG minden rendes tagja szavazati joggal vesz részt.

A FIB-nél az országos elnökség egy elnökből, egy elnökhelyettesből és 9-13 elnökségi tagból áll (hogy utóbbi mitől függ, az az alapszabályból nem derül ki), akiket a Kongresszus választ meg két évre. Az országos elnökség a FIB ügyintéző és képviseleti szerve, mely üléseit legalább havi gyakorisággal tartja. A Fidelitasnál országos elnökségének 15 tagját és egy póttagját a kongresszus választja két évre. Az elnökség szűkebb, operatív testülete az ötfős ügyvezető elnökség, mely a kongresszus által megválasztott országos elnökből, az országos elnökség által választott, akadályoztatása esetén az elnököt helyettesítő ügyvezető alelnökből, az országos elnökség által választott további két tagból, valamint az országos választmány elnökéből áll. Az IDF operatív szerve a héttagú (elnök + hat elnökségi tag) országos elnökség, melyet az országos gyűlés (kongresszus) választ két évre és kéthetente ülésezik. Az IDF-nél országos tisztségre csak az választható meg, aki legalább egy éve IDF-tag. Az országos elnökség tagjai sorából egy vagy két alelnököt választ. Az ÚG havonta ülésező, 12 fős ügyvivői testülete az elnökségből, illetve a hét regionális ügyvivőből áll. Az operatív teendőket az ötfős elnökség látja el (elnök, alelnök és három országos ügyvivő), akiket a taggyűlés választ két évre.

A FIB-nél, a Fidelitasnál és az IDF-nél a kongresszusok közötti időben a fő döntéshozó szerv az országos választmány. A FIB országos választmányába a budapesti kerületek egy-egy főt delegálhatnak, a nem budapesti országgyűlési egyéni választókerületekből egy-egy fő (több működő csoport esetén közösen) delegálható. Az országos választmány egy elnököt és négy alelnököt választ sorából. A Fidelitasnál az országos választmányt a megyei (budapesti) választmányok elnökségei alkotják, azaz megyénként kettő-öt fő, illetve a Fidelitas országgyűlési képviselői, amennyiben az országos választmány kooptálja őket. A szakmai kabinetek vezetői tanácskozási jogú tagjai az országos választmánynak. Az IDF-ben a helyi szervezetek által delegált egy-egy fő mellett az országos régiótanács elnöke, illetve az országos elnökség a tagjai az országos választmánynak.

Ugyanennél a három szervezetnél az alapszabály a szakmai munka kereteit is meghatározza. A Szabó Ervin Szakmai Kollégium a FIB szakmai szerve, elnökét az országos elnök nevezi ki, tevékenységének rendjét önállóan határozza meg. A Fidelitasban a szakmai kabinetek az azonos területen tevékeny-

kedő tagok konzultatív fórumai, a programírás szellemi műhelyei. A kabinetvezetőket az országos elnökség nevezi ki, a kabinetvezetők tanácsa az országos elnökség tanácsadó testülete. Az IDF szakmai kollégiumainak feladata, hogy szakvéleményekkel segítsék az országos választmány és az országos elnökség döntéshozó tevékenységét. Önállóan nyilatkozatot vagy állásfoglalást nem tehetnek közzé, vezetőiket és tagjaikat az országos elnökség bízza meg.

Az alapszabály csak az ÚG esetében határoz meg kötelező, havi 100 forintos tagdíjat. A FIB alapszabálya egyáltalán nem foglalkozik a tagdíjjal, a Fidelitas a helyi csoportok döntésére bízza, az IDF pedig az országos választmány döntési hatáskörébe utalja a kérdést.

TAGSÁG LÉTSZÁMA ÉS ÖSSZETÉTELE, A HELYI SZERVEZETEK SZÁMA,
ELOSZLÁSA

<i>Szervezet</i>	<i>Csoportok száma (db)</i>	<i>Hivatalos taglétszám (fő)</i>	<i>Becsült taglétszám (fő)¹</i>
FIB	270 ^{II}	4.200 ^{III IV}	3.500
Fidelitas	311 ^V	10.000 ^{VI}	5-6.000
IDF	75 ^{VII}	3.200 ^{VIII}	800-900
ÚG	9 ^{IX}	600 ^X	3-400

A táblázat első két oszlopában látható az egyes szervezetek által hivatalosan megadott csoportszám és taglétszám. A csoportszámok valóságát a rendelkezésemre álló információk nagyjából igazolták, ugyanakkor a taglétszám

- ^I Háttérbeszélgetésekből származó információk, illetve néhány helyi csoport létszáma alapján. Valós tagságon értem mindazokat, akik beléptek az adott szervezetbe és tagsági viszonyuk nem szűnt meg azóta, ami nem feltétlenül jelenti azt, hogy ott aktívak is. Az aktív, rendszeres politikai/közösségi tevékenységet végző tagok aránya a létszám 30-50%-át teheti ki az egyes szervezeteknél.
- ^{II} Tájékoztató a Fiatl Baloldaltól (http://www.fiatlbaloldal.hu/FIB/ISZM-FIB_elemei/magunkrol.htm, letöltve: 2005. szeptember 16.)
- ^{III} Szitka Péter sajtótájékoztatója (http://www.fiatlbaloldal.hu/FIB/ISZM-FIB_elemei/HIREK/2005.09.09tata.htm, letöltve: 2005. szeptember 16.)
- ^{IV} 2004 áprilisában Kiss László, a FIB-ISZ elnökségi tagja még 10 ezer tagot említett hivatalos létszámként
- ^V Koszorús László Fidelitas-alelnök közlése alapján (2005. szeptember 12.)
- ^{VI} Személyes interjú Gyürk Andrással, a Fidelitas elnökével (2004. április)
- ^{VII} IDF honlap (<http://idf.hu/modules.php?name=Content&pa=showpage&pid=2>, letöltve: 2004. március 4-én)
- ^{VIII} IDF honlap (<http://idf.hu/modules.php?name=Content&pa=showpage&pid=2>, letöltve: 2004. március 4-én)
- ^{IX} ÚG honlap (http://www.ujgeneracio.hu/?language=hun&ref=about¢er=organization_db.php, letöltve: 2004. március 4-én)
- ^X Interjú Csözik Lászlóval (Magyar Hírlap, 2003. február 14.)

vonatkozásában a hivatalos számokat forrásaim alapján nem tartom egészen helytállóknak. Ezért megpróbáltam a táblázat harmadik oszlopában egy becslést adni az egyes szervezetek valódi tagságára olyan információk alapján, mint a csoportok száma, általam ismert csoportlétszámok, háttérbeszélgetések és az alapszabályok által szabályozott testületek létszáma. Ezek alapján arra következtettem, hogy – különböző mértékben ugyan, de – mind a négy szervezet nagyobb taglétszámot kommunikál, mint ahány taggal valójában rendelkezik. Ennek célja vélhetően politikai súlyuk növelése, s a tagnyilvántartás hozzáférhetetlensége miatt a valótlanág egyértelmű kiderülésének sem túl nagy a kockázata (a jelenség egyébként nemcsak az ifjúsági szervezetekre jellemző, hanem a pártokra is, elég csak az FKG 2001-ben állítólag 110 ezer fős tagságára gondolni, de az SZDSZ 28 ezer tagja is túlzásnak tűnik)⁷.

Interjúalanyaim elmondása szerint a Fidelitas és az ÚG egyaránt szinte kizárólag egyetemistákból, főiskolásokból és fiatal értelmiségiekből áll (illetve a Fidelitas esetén az alacsonyabb alsó korhatár miatt egyre inkább gimnazistákból is), az alacsonyabban kvalifikált tagság aránya elenyésző (ez a Fidelitasnál az utóbbi időben változást mutat, a kisebb településeken alakuló csoportokban számottevő a gazdálkodó-, illetve a munkásrétegből érkezők aránya)⁷. A FIB és az IDF esetében szélesebb körből merít: a FIB-nek, részben baloldali irányultsága, részben toborzási módszerei (pl. kedvezményes részvételi díjú nyári táborok) miatt jelentős számú szakmunkás végzettségű és szakközépiskolás tagja is van, az IDF esetében pedig vélhetően a rendszerváltoztatást követő időszakba, a néppárti jellegű MDF idejére nyúlik vissza bázisának összetétele (például a két országgyűlési képviselője sem rendelkezik felsőfokú végzettséggel). A tagságban a fővárosi/vidéki tagok körülbelüli aránya a FIB-ben 1:9⁸ (az MSZP fővárosi szervezetségéhez és támogatottságához mérten meglepően gyenge a FIB Budapesten), Fidelitasban 1:4⁹ (nagyjából népességarányos), az IDF-ben 2:3¹⁰, az ÚG-ban 7:3¹¹ (tehát az SZDSZ-hez hasonlóan erősen Budapest-központú).

FINANSZÍROZÁS ÉS INFRASTRUKTURÁLIS HÁTTÉR

A vezetők problémásnak és megoldatlannak nevezték a politikai ifjúsági szervezetek finanszírozását. 1999-ben az Országgyűlés társadalmi szervezetek

⁷ Személyes interjú Gyürk Andrással, a Fidelitas elnökével (2004. április)

⁸ Budapesti FIB-tagok elmondása szerint

⁹ Személyes interjú Gyürk Andrással, a Fidelitas elnökével (2004. április)

¹⁰ IDF honlap (<http://idf.hu/modules.php?name=Content&pa=showpage&pid=2>, letöltve: 2004. március 4-én)

¹¹ Személyes interjú Léderer Andrással, az SZDSZ-Újgeneráció alelnökével (2004. április)

bizottsága, melynek többek között a Fidelitas alelnöke és az ISZM elnöke is tagja volt, 19 millió forintot osztott szét a pártok ifjúsági szervezetei között az anyaszervezetek parlamenti mandátumainak arányában.¹² A döntés ellen az SZDSZ és sok civil szervezet tiltakozott, ennek eredményeként a pártok ifjúsági szervezetei azóta nem pályáznak erre a támogatásra, működési költségeik fedezése még a zavaros hazai pártfinanszírozás keretei között is feltűnően rendezetlen. A probléma megoldására többször is felvetődött egy, a költségvetési törvényben nevesített alap felállításának lehetősége,¹³ ez a kezdeményezés azonban mindannyiszor elhalt, így az ifjúsági szervezetek anyagilag továbbra is ki vannak szolgáltatva anyapártjuknak, illetve különböző fedőegyesületek és fedőalapítványok révén igyekeznek forrásokhoz jutni.

A FIB számára mind országosan, mind (általában) helyi szinten az MSZP biztosít irodahasználati lehetőséget, illetve egyéb szolgáltatásokat, csak egy településen van önálló ingatlana a FIB-nek. A FIB központi irodája a Köztársaság téren, az MSZP székházában található, de egyetlen fizetett alkalmazottja sincs, mindenki társadalmi munkában dolgozik ott¹⁴ (a rendszeres napi adminisztrációs és egyéb teendők miatt szerintem nehezen elképzelhető, hogy ez csak társadalmi munkásokkal megoldható, különösen a hasonló méretű szervezetet adminisztráló Fidelitas központi irodájában dolgozó személyi állománnyal összevetve). A FIB jó szabadidős infrastruktúrával rendelkezik (pl. táborokhoz) a hozzá közel álló, az egykori KISZ-vagyont (pl. a tatai volt KISZ-tábor, Csillebérc) hasznosító társadalmi szervezetek és vállalkozások révén.

A Fidelitas számára a Fidesz az 1997-ben megkötött megállapodás szerint irodát (valamint telefont, internetet, egyéb szolgáltatásokat) biztosít a Fidesz székházában, illetve törekszik az irodahasználat lehetőségének biztosítására helyi szinten is. A központi irodában kilencen dolgoznak állandó jelleggel (ponosabban többségük a Lendvay utcában, hol egy, hol kettő pedig a Képviselői Irodaházban), ebből heten a Fidelitas-tag képviselők személyi titkárai, ketten pedig a Fidesz által fizetett alkalmazottak. Kampányjellegű munkák esetén Fidelitas-tagok is besegítenek az iroda teendőinek elvégzésébe. A különböző rendezvények finanszírozását pályázati úton, illetve magyar és külföldi (elsősorban német és holland) alapítványok segítségével oldják meg.¹⁵

Az IDF irodája a VI. kerületi MDF által biztosított helyiségben, a volt Gömbös-villában található. Az IDF és az MDF közötti 2003-as megállapodás alapján az MDF saját költségvetéséből biztosít támogatást az IDF működési

¹² Ezer Zsebből (Magyar Narancs, 1999. május 20.)

¹³ Személyes interjú Gyürk Andrással, a Fidelitas elnökével (2004. április)

¹⁴ Személyes interjú Kiss Lászlóval, a Fialat Baloldal-Ifjú Szocialisták elnökségi tagjával (2004. április)

¹⁵ Személyes interjú Gyürk Andrással, a Fidelitas elnökével (2004. április)

költségeihez és programjaihoz. Emellett az IDF – tragikus balesetben elhunyt korábbi vezetőségi tagjáról elnevezett – saját alapítványán, az Író Gergely Alapítványon keresztül jut pályázati úton elnyerhető támogatáshoz.

Az ÚG nem rendelkezik semmilyen irodahelyiséggel és alkalmazottal, az SZDSZ-székház csak levelezési címként funkcionál. A tagdíjon felül alapítványi és egyéb támogatásokból gazdálkodik.¹⁶

INFORMÁCIÓS CSATORNÁK, BELSŐ NYILVÁNOSSÁG

Az információáramlás minősége meghatározó szerepet játszik az egyes szervezetek „hadrafoghatóságában”, illetve a tagok közösségi elkötelezettségének kialakításában, fenntartásában. A hagyományos csatornák közül a FIB-nél a fő eszköz az ún. szervezeti levél (mely még a BIT-es idők hagyománya), melyet havonta-kéthavonta minden tag postán kap meg, havonta többször pedig e-mailben jut el a csoportelnökökhöz. Ezenkívül telefonon tartják a kapcsolatot a helyi szervezetekkel.¹⁷ A Fidelitasnál az online megoldások a meghatározók, a központi honlap mellett a helyi csoportok telepules.fidelitas.hu formátumú adatait kapnak, s ahhoz igény szerint e-mail levelezőlistát és webtárhelyet. Hasonlóképpen szerveződnek a megyei szintek, illetve a szakmai kabinetek levelezőlistái. A hírlevél (FidelitasHírek, lásd később) is elektronikus formátumú, papíron a magas költségek miatt csak ritkán kerül kiküldésre. Ha gyors kapcsolatfelvételre van szükség, akkor központi iroda-csoportelnökök-csoporttagok felépítésű riadólancon érik el a tagságot.¹⁸ Az ÚG-nál az alacsony költségek (és a tagság magas internet-penetrációja) miatt szintén az online kapcsolattartást részesítik előnyben. Az ÚG összes tagja szerepel egy országos levelezőlistán, a honlapon szerepelnek a legfontosabb hírek és szervezeti információk, s ezen kívül utóbbinak van egy olyan, a nyilvánosság elől elzárt fórum-része is, ahol a tagságnak információcserére és vitákra nyílik lehetősége.

Mindegyik szervezet rendelkezik/rendelkezett elsősorban saját tagjainak, másodsorban az érdeklődőknek szóló újsággal. A FIB (akkor még FIB-ISZ) 2003-ban indította 16 tonna című lapját, amely két rendes számot és egy különszámot ért meg, azóta nem jelenik meg (ideiglenes kiadványnak szánták, próba jelleggel¹⁹). Tartalmának kisebb részét alkották a belső hírek, nagyobb része politikai és egyéb írásokból állt. A Fidelitas belső lapja korábban az Utolsó Figyelmeztetés volt, ami 2002 óta önállósította magát UFi néven, a

¹⁶ Személyes interjú Léderer Andrással, az SZDSZ-Újgeneráció alelnökével (2004. április)

¹⁷ Személyes interjú Kiss Lászlóval, a Fial Baloldal-Ifjú Szocialisták elnökségi tagjával (2004. április)

¹⁸ Személyes interjú Gyürk Andrással, a Fidelitas elnökével (2004. április)

¹⁹ Személyes interjú Kiss Lászlóval, a Fial Baloldal-Ifjú Szocialisták elnökségi tagjával (2004. április)

szerkesztőség tagjainak tulajdonában álló vállalkozás kiadásában.²⁰ Azóta több próbálkozás volt a pótlására, a havonta pár oldalon megjelenő inFidelitas csak néhány számot ért meg, ezt követte FidelitasHírek néven egy elektronikus (és néha papír) változatban készülő havi hírlevél, ami azonban csak a tagság egy részéhez jutott el. Jelenleg a Fidelitas Hírlevél havonta-kéthavonta jut el minden tag postaládájába. Az Utolsó Figyelmeztetésben fokozatosan szorultak háttérbe a Fidelitas-hírek, s lett egyre bővebb a magazin-jelleg, az inFidelitas, a FidelitasHírek és a Fidelitas Hírlevél azonban szinte kizárólag a rendezvények beharangozására és egyéni belső információk terjesztésére szorítkozik. Az IDF Szempont című lapja évente néhány alkalommal jelenik meg, ismeretlen példányszámban, s a tagságon kívül néhány egyetem hallgatóihoz is eljut. Az IDF-nek van egy, elektronikus formájú hírlevele is, ami rendszertelenül jut el a tagsághoz. Az ÚG 2003 júliusában indította Különvélemény című lapját (a szervezethez kötődő Jászi Oszkár Alapítvány kiadásában, a Friedrich Naumann Alapítvány támogatásával), melyhez a tagokon kívül mások is ingyenesen hozzájuthattak néhány kávézóban (főleg Budapesten). A lap 2004-ben számonként 2500-3000 példányban jelent meg és a példányszám megduplázását tervezték,²¹ azonban 2004 júniusa óta nem készült új szám. A Különvélemény elsősorban interjúkból, életmód-írásokból és politikai publicisztikákból állt (utóbbiak közül az egyik rovatban az ifjúsági szervezetek közül egyedülálló módon alkalmanként egy adott témában – pl. Szent Korona, versenyszféra, abortusz – egy újgenerációs és egy más értékeket képviselő szerző ütközteti véleményét).

EGYÜTTMŰKÖDÉS ÉS VERSENY – KAPCSOLAT AZ ANYAPÁRTOKKAL

AZ ALAPVETŐ VISZONY

A FIB és az MSZP közötti kapcsolatot országosan a társult státusz határozza meg alapvetően. A FIB hivatalos társszervezete az MSZP-nek és az egyedüli intézményes ifjúsági csoportosulás. Helyi szinten nagy szórást mutat a párt és az ifjúsági szervezet viszonya, néhol komoly feszültségek vannak, de nem ez a jellemző, általában jó az együttműködés, nem egy helyen egészen szoros.²²

²⁰ A Fidelitas-hírlevélről az újságosbódéig: UFi (Index, 2003. szeptember 11., <http://index.hu/politika/belfold/ufi1011/>, letöltve: 2004. március 4-én)

²¹ Személyes interjú Léderer Andrással, az SZDSZ-Újgeneráció alelnökével (2004. április)

²² Személyes interjú Kiss Lászlóval, a Fialat Baloldal-Ifjú Szocialisták elnökségi tagjával (2004. április)

A Fidelitas esetében hasonló a helyzet, országosan néhány kisebb nézeteltéréstől eltekintve zökkenőmentes a kapcsolat a Fidesszel. Az együttműködés kereteit az 1997-ben megkötött általános megállapodás, illetve az egyes választásokra szóló megállapodások szabályozzák.²³ A helyi csoportoknál rendszerint szintén jó a viszony, de egészen elmérgesedett szituációk is előfordulnak, különösen olyan helyeken, ahol a Fideszt amúgy is belső ellentétek, hatalmi harcok feszítik.

Az IDF az MDF jelenlegi vezetésével jó kapcsolatot ápol, ugyanakkor sokszor érik bírálatok az MDF-en belüli más csoportok részéről.

Az ÚG-SZDSZ viszonyt alapvetően meghatározza, hogy a párt egyik tagozatáról van szó, így bizonyos kérdésekben jóval kisebb a mozgástere és az önállósága, mint a másik három szervezetnek. A kapcsolatuk (politikai, személyi és anyagi jellegű) konfliktusokkal terhelt. Ennek fő oka, hogy az ÚG-t a párton belül egyértelműen a belső ellenzékhez, a Fodor Gábor fémjelzte csoportosuláshoz sorolják (pl. többek között az ÚG néhány ügyvivője indította útjára és szervezi azóta is a Szabad Tanácskozások című sorozatot).

ÉRDEKÉRVÉNYESÍTŐ KÉPESSÉG, HATALMI SÚLY A PÁRTON BELÜL, KARRIERCSATORNÁK

Korábban az MSZP-nek nem volt hivatalos ifjúsági szervezete, a BIT és az ISZM versengtek ezért a státuszért, valamint az egyéb pozíciókért, ami sok konfliktust eredményezett. A két szervezet egyesülése, a hivatalos ifjúsági szervezet létrejötte enyhítette ezeket az ellentéteket, de nem tűntek el teljesen, még ma is érezhető rivalizálás a régi „FIB-esek” és az „ISZM-esek” között házon belül.²⁴ Ugyanakkor a FIB az egyetlen intézményes ifjúsági szervezet az MSZP mellett, így ők gyakorolják például a szocialistáknál minden szinten működő 20 százalékos ifjúsági kvótára a jelölési jogot (delegálási joguk azonban nincs, a kivétel az MSZP Országos Választmánya, ahova egy tagot delegálhatnak), ami komoly hatalmi súlyt jelent. A szocialista pártban politizálni kívánó fiatalok becsatornázásában szinte monopolhelyzetben van a FIB, feltűnt ugyan korábban a Harmadik Hullám, mint lehetséges rivális, de (többek között mivel nem intézményes formában működik) nem igazán veszélyeztette a FIB privilégiumait.²⁵ Az MSZP újra és újra napirendre kerülő fiatalítása jegyében rendszerint fibiszek politikusok kerülnek pozícióba, így lett pártigazgató a FIB

²³ Személyes interjú Gyürk Andrással, a Fidelitas elnökével (2004. április)

²⁴ A korábban a két szervezethez tartozó tagokkal folytatott beszélgetéseim alapján

²⁵ Személyes interjú Kiss Lászlóval, a Fiala Baloldal-Ifjú Szocialisták elnökségi tagjával (2004. április)

volt elnöke, Tóbiás József, az MSZP alelnöke Újhelyi István, a FIB volt elnöke és MSZP-szóvivő Nyakó István. A FIB országos politikai tevékenységében teljesen önálló, nem egyeztetni az MSZP-vel akcióit²⁶ (azonban sokszor úgy néz ki, hogy az MSZP a FIB-et mintegy rohamcsapatként használja, s az ifjúsági szervezet feladata azon témák kommunikálása, amit a párt túl kényesnek talál, például a Járai Zsigmond, Mádl Ferenc és Polt Péter elleni támadások²⁷). Jelentősebb önálló projektjeik közé tartozik például az évente megrendezett tatai Ifjúsági Fesztivál és a Fiatal Önkormányzati Képviselők Klubja. A fiatalok számára, rendszerint önkormányzati szinten is, a FIB-en keresztül nyílik karrierlehetőség a pártban, illetve az MSZP helyi hatalmi viszonyaiban, az ifjúsági kvótára jelölés joga miatt szintén nagy jelentősége van a FIB települési csoportjának (a FIB alapszervezeti elnöki tisztsége politikai súlyát tekintve körülbelül egy elnökségi tagsággal ér fel a helyi MSZP-ben²⁸). Utóbbi jól példázza a közelmúltban országos figyelmet kapott Vas megyei MSZP-s belharc, melynek egyik fő kérdése volt, hogy ki a megyei FIB legitim vezetője.²⁹

Elmondható, hogy a Fidelitas az anyapártban politizálni készülő fiatalokat illetően a FIB-nél is jelentősebb mértékű monopol-helyzetben volt 2005-ig. A Fidesz 2003-as átszervezésekor a párt néhány vezetője jelentős nyomást fejtett ki a Fidelitasra, hogy a párt ifjúsági tagozatává váljon, s az is felmerült, hogy a Fidelitastól független ifjúsági tagozat jöjjön létre, s emiatt voltak is feszültségek a párt és ifjúsági szervezete között,³⁰ de végül a Fidelitas megőrizte szervezeti függetlenségét. Erős pozícióit az is jelzi, hogy míg a Fidesz más partnerszervezetei versenyhelyzetben voltak (a Magyar Kereszténydemokrata Szövetség a Kereszténydemokrata Néppárttal, a Kisgazda Polgári Egyesület a Gazdatagozattal), addig a Fidelitas esetében sokáig nem volt ilyen rivális. 2005 tavaszán a Fidesz-kongresszuson történt alapszabály-módosítás értelmében létrejött az Ifjúsági Tagozat,³¹ bár korábban úgy tűnt, az országos választmány ülésén a Fidelitasnak sikerül elérnie, hogy csak ún. hallgatói tagozat alakuljon. A Fidelitas és a Fidesz közötti megállapodások értelmében az ifjúsági szervezet a Fidesz főbb testületeibe delegálási jogkörrel bír: a Fidelitas elnöke tagja a

²⁶ Személyes interjú Kiss Lászlóval, a Fiatal Baloldal-Ifjú Szocialisták elnökségi tagjával (2004. április)

²⁷ A Fiatal Baloldal lemondásra szólítja fel Járai Zsigmondot (FIB-ISZ honlap, 2004. január 9., http://www.fiatbaloldal.hu/ISZM-FIB_elemei/Bodyhatter.htm#12, letöltve: 2004. március 4-én)

²⁸ Személyes interjú Kiss Lászlóval, a Fiatal Baloldal-Ifjú Szocialisták elnökségi tagjával (2004. április)

²⁹ Egy milliárdos kapcsolatai után nyomoznak a szocialisták (Index, 2004. január 23., <http://index.hu/politika/belfold/leisztinger0/>, letöltve: 2004. március 4-én)

³⁰ Interjú Rogán Antallal (Index, 2003. március 10., <http://index.hu/politika/belfold/roganint/>, letöltve: 2004. március 4-én)

³¹ Fidesz honlap (http://www.szabad-europa.hu/online/menu/nyiltnap/hirek/kavalkad_0611.html, letöltve: 2005. szeptember 17.)

Fidesz Országos Elnökségének, a Fidesz Megyei Választmányába megyénként egy-egy tagot, Országos Választmányába öt tagot, Kongresszusára tíz tagot, valamint a közelmúltban létrejött 176 választókerületi tanácsba egy-egy tagot delegálhat.³² Ezen kívül a Fidelitas-tagok számára nem szükséges ajánló a Fideszbe történő felvétel során és a Fidelitas által írásban javasolt személyeket a Fidesz Országos Választmányi Elnöksége vagy Kongresszusa közvetlen eljárással a Fidesz tagjává nyilváníthatja (a helyi tagfelvételi folyamat mellőzésével). Ezek a jogosítványok a Fidelitast a Fidesz minden szintjén politikai tényezővé teszik. A Fidelitas politikai akcióiról egyeztet a Fidesszel, s a FIB-MSZP munkamegosztáshoz hasonlóan sokszor olyan témákat is felvállal, amit a Fidesz túl „élesnek” talál. A Fidelitas ugyanakkor számos, a Fidesztől független, hosszú távú projektet is futtat, mint például a Diktatúraellenes Akciócsoport, az EÚtmutató honlap, a bankarkormany.hu, a Fidelitas Vezetőképző, az Európai Parlamenti Asszisztensképző, illetve korábban a fopolgarmester.hu.³³ Ami a Fideszen belüli karriercsatornákat illeti, az országos ismertségű, fiatal Fidesz-politikusok a Fidelitasból kerülnek ki (Gyürk András, Nyitrai Zsolt, Rogán Antal és Szijjártó Péter) és a kialakult szokás alapján a Fidesz rendszerint a Fidelitas által ajánlott személyek közül válogat, ha a pártadminisztrációba, illetve a frakció mellé keres új munkaerőt.³⁴ Helyi szinten a fiatal fideszes önkormányzati képviselők, külső bizottsági tagok rendszerint a Fidelitasból kerülnek ki. A helyi Fidesz és Fidelitas között azonban nem mindenhol harmonikus a kapcsolat, több helyen riválisként tekint a Fidesz a fiatalokra és nem engedi őket pozícióba jutni, azonban olyan esetek is előfordultak, hogy Fidelitas-politikusok részben, vagy éppen teljesen átvették a nem jól szervezett Fidesz vezetését (pl. Budapest V. kerület, illetve Jászberény), amiben egyes helyi Fidesz-vezetők félelmeik beigazolódását látják.

Az MDF fiatal politikusai (Almássy Kornél elnökségi tag és Pettkó András országgyűlési képviselő) IDF-háttérrel kerültek pozíciójukba (Csampa Zsolt szintén az IDF színeiben lett országgyűlési képviselő, azonban a Lezsák-féle csoporttal távozott az MDF frakciójából). A párt, korszerűségét hangsúlyozandó, sok szereplési lehetőséget biztosít számukra – ebben szerepet játszik az is, hogy az IDF rendszeresen kiáll a Dávid Ibolya által képviselt közéleti politika mellett (annak ellenére is, hogy ez sokszor ellentétben áll az IDF bázisának erőteljesen jobboldali szellemiségével), a Lezsák-Dávid küzdelmek során megyei szinten az IDF küldöttei sokszor döntöttek el az erőviszonyokat az MDF elnökasszonya javára. Önálló kezdeményezései közül a Kendermag-ren-

³² Fidesz – Fidelitas Együttműködési Megállapodás (1997; 2003)

³³ Személyes interjú Gyürk Andrással, a Fidelitas elnökével (2004. április)

³⁴ Személyes interjú Gyürk Andrással, a Fidelitas elnökével (2004. április)

dezvény elleni tüntetés, illetve az ekkor elindított Epermozgalom (a kábítószer helyett gyümölcsök fogyasztását ajánló kezdeményezés) említhető meg.

Az ÚG helyzete párton belüli tagozatként eltér a többi ifjúsági szervezetétől, s ez jelentős hatással van érdekérvényesítő képességére is. Ugyan az SZDSZ-en belül a fiatalok szinte mindannyian az ÚG-hoz tartoznak (a párt ismert fiatal arcai, Csőzik László és Gusztos Péter az ÚG vezetői), de előrejutásuk szempontjából ez sokszor inkább hátrányt jelent, az SZDSZ vezetése és az ÚG közötti, korábban említett ellentétek miatt.³⁵ Ez az oka annak is, hogy az SZDSZ egyes vezetői egy időben a párton kívüli Liberális Fiatalok Társaságát (LIFT) szerették volna az ÚG-val szemben helyzetbe hozni,³⁶ az is felmerült, hogy a LIFT-tel együttműködési megállapodást kössön a párt és ők legyenek az SZDSZ hivatalos ifjúsági szervezete. Az ÚG vezetői elmondása szerint politikai lépéseiket nem egyeztetik előre a párt vezetőivel, jelentősebb önálló kezdeményezéseik voltak például az SZDSZ-től független EU igen-kampány, a Tethely sajtótájékoztató-sorozat (melyhez aztán idővel az SZDSZ más politikusai is csatlakoztak), illetve a FREEcska elnevezésű vitasorozatuk.³⁷

PARLAMENTI TEVÉKENYSÉG

Mind a négy szervezet képviselve van az Országgyűlésben, képviselőik az anyapárt frakciójában foglalnak helyet. A FIB tíz, a Fidelitas hét, az IDF egy (a korábban szintén IDF-es Csampa Zsoltot az MDF-frakció elhagyásakor az IDF mandátuma visszaadására szólította fel³⁸), az ÚG egy parlamenti mandátummal bír. A FIB egy frakcióvezető-helyettesi (Török Zsolt) és két bizottsági alelnöki (Újhelyi István, Tóbiás József) tisztséggel rendelkezik a szocialista frakcióban.³⁹ Bizonyos autonómiával rendelkeznek, egyes kérdésekben a szocialista frakcióétól eltérő álláspontot képviseltek (pl. a diákok utazási kedvezményének csökkentését nem támogatták⁴⁰). A Fidelitas képviselői a Fidesz-frakcióval kötött megállapodás alapján részleges autonómiát élveznek a frakción belül, részfrakció-szerűen működnek. Egy frakcióvezető-helyettesi (Rogán Antal), egy bizottsági elnöki (Rogán Antal) és egy bizottsági alelnöki (Szijjártó Péter) tisztséget

³⁵ Személyes interjú Léderer Andrással, az SZDSZ-Újgeneráció alelnökével (2004. április)

³⁶ Az SZDSZ útja a „profizmusig” (Heti Válasz, 2003. február 7.)

³⁷ Személyes interjú Léderer Andrással, az SZDSZ-Újgeneráció alelnökével (2004. április)

³⁸ Sajtóközlemény (<http://www.idf.hu/modules.php?name=News&file=print&sid=344>, letöltve: 2005. szeptember 2.)

³⁹ Parlamenti Információs Rendszer (www.mkogy.hu, letöltve: 2004. március 6.)

⁴⁰ Személyes interjú Kiss Lászlóval, a Fialat Baloldal-Ifjú Szocialisták elnökségi tagjával (2004. április)

töltenek be.⁴¹ Az IDF képviselői nem viselnek tisztséget az MDF-frakcióban. Az ÚG parlamenti képviselője, Gusztos Péter az SZDSZ frakcióvezető-helyettese, egy ideiglenes bizottság elnöke.⁴² Gusztos egyes esetekben a frakció-állásponttól eltérően szavazott (pl. a Lex Szászra nemmel voksolt⁴³).

A 2004-ES EURÓPAI PARLAMENTI (EP) VÁLASZTÁSOK

Az EP-választásokon az ifjúsági szervezetek különböző szerepet játszottak. A FIB nem tartott igényt helyre az MSZP EP-listáján,⁴⁴ így erre a választásra megállapodást sem kötött a párttal, de voltak fiatal jelöltek a listán, akiket támogatott. A FIB csoportjai részt vettek a kampány kivitelezésében, illetve a kampányt támogató Csapatjáték fedőnevű akció⁴⁵ résztvevőinek jelentős része is FIB kötődésű volt. A Fidelitas egy biztos (6. Gyürk András), egy lehetséges (13. Rákossy Balázs) és két jelképes (16. Tóth Edina, 17. Bagó Zoltán) helyet kapott a Fidesz EP-listáján, ami végül egy mandátumot eredményezett. A kampányban is jelentős szerep hárult a szervezetre, a Fidesz EP-kampányfőnöke Gyürk András volt, a Fidelitas működtette a kampányirodát és a közönségszolgálatot, illetve Fidelitas-tagok alkották a Szabad Európa kampánycsapatot. Az MDF EP-listáján IDF-es politikus a jelképesnek mondható, mandátumra esélytelen 5. helyen állt (Almássy Kornél, az MDF IDF-es elnökségi tagja, akinek volt esélye a 2. helyre⁴⁶ is, az elnökség azonban szűk többséggel Olajos Pétert javasolta), 15. (Szabó Zsolt elnök) és 28. helyeken (Lévai Zoltán alelnök).⁴⁷ Az ÚG a 6. (Csőzik László elnök), a 10. (John Emese), a 18. (Takács Flóra országos ügyvivő) és a 24. (Gusztos Péter elnök) helyeket kapta meg az SZDSZ EP-listáján, de a pártnak legjobb esetben is csak három, reálisan két mandátumra volt reménye a közvéleménykutatási adatok szerint, így nem került ÚG-s képviselő az Európai Parlamentbe.⁴⁸

⁴¹ Parlamenti Információs Rendszer (www.mkogy.hu, letöltve: 2005. szeptember 2.)

⁴² Parlamenti Információs Rendszer (www.mkogy.hu, letöltve: 2004. március 6.)

⁴³ Megszavazták a Lex Szász módosítását (Népszabadság, 2004. április 6.)

⁴⁴ Személyes interjú Kiss Lászlóval, a Fiatal Baloldal-Ifjú Szocialisták elnökségi tagjával (2004. április)

⁴⁵ Kampánycsapatot képez az MSZP (Index, 2003. szeptember 11., <http://index.hu/politika/belfold/wer0911/>, letöltve: 2004. március 4.)

⁴⁶ Amely 2. hely jelen esetben az első befutó helyet jelentette, tekintve, hogy Dávid Ibolya, az MDF listavezető elnök-asszonya már a kampány kezdetén jelezte, hogy nem utazik Brüsszelbe megválasztása esetén.

⁴⁷ Fiatalok az MDF Európa Parlamenti listáján (RTLklub Online, 2004. február 15., <http://www.online.rtlklub.hu/hirek/politika/?id=0402104352>, letöltve: 2004. március 4.)

⁴⁸ Személyes interjú Léderer Andrással, az SZDSZ-Újgeneráció alelnökével (2004. április)

EGYMÁS KÖZÖTT – AZ IFJÚSÁGI SZERVEZETEK KAPCSOLATAI ÉS A NAGYPOLITIKA

A négy szervezet viszonya egymáshoz többé-kevésbé a nagypolitikai törésvonalakat követi, intézményes együttműködés nincs közöttük, ugyanakkor akadnak olyan érdekes kezdeményezések, alkalmi szövetségek, amiket az anyapártok esetében nehéz lenne elképzelni. 2000 februárjában például az ÚG részt vett a Fidelitas csillebérci tüntetésén.⁴⁹ A Győri Keksz védelmében, a Danone ellen, 2001 áprilisában szervezett Fidelitas-demonstráción a FIB-ISZ is képviseltette magát.⁵⁰ A Fidelitashoz közel álló UFi szerzői pedig publikálnak az ÚG Különvéleményében (a két szerkesztőség tagjai között „félhivatalos találkozóra” is sor került). Ugyanakkor az egyoldalón álló ifjúsági szervezetek kapcsolata nem kifejezetten harmonikus. A FIB-ISZ és az ÚG egyetlen nagyobb közös megmozdulása a 2002 márciusában, Kövér László kötelees beszéde elleni tiltakozásként a Fidesz székháza előtt rendezett demonstráció volt.⁵¹ A két szervezet tagjai különbözően értékelik viszonyukat: a FIB-ISZ szerint együttműködnek az ÚG-val, évente tartanak közös rendezvényt,⁵² míg az ÚG szerint nincs együttműködés.⁵³ A 2002-es választásokat követően a Fidelitas és az IDF még közösen rendezett demonstrációt Medgyessy Péter lemondatására a D-209-es ügyben,⁵⁴ de azóta, elsősorban az anyapártok távolodása miatt, hűvösebbé vált a viszony. 2003 őszén a FIB-ISZ, az IDF és az ÚG közös nyilatkozatot írt alá Szegeden a „kulturált politizálásról”. A nyilatkozat feszültséget okozott az IDF és a Fidelitas között (utóbbi azt sérelmezte, hogy a hírekben úgy tűnt fel, hogy nem volt hajlandó aláírni, miközben nem is tudott az egésztől, az IDF állítása szerint viszont a Fidelitas először igent mondott, majd visszakozott). Vélhetően az sem tett jót a Fidelitas és az IDF viszonyának, hogy utóbbi lemondásra szólította fel a Fidesz frakcióvezetőjét, Áder Jánost a köztársaságielnök-választás után.⁵⁵

A hivatalos kapcsolatok hiánya mellett ugyanakkor informálisan sokszor jó viszonyt ápolnak egymással a különböző szervezetekhez tartozók, ami biz-

⁴⁹ Személyes interjú Gyürk Andrással, a Fidelitas elnökével (2004. április)

⁵⁰ Keksz és politika Győrben (Index, 2001. április 13., <http://index.hu/gazdasag/magyar/rudi60413/>, letöltve: 2004. március 4.)

⁵¹ „A derű velünk van” (Népszabadság, 2002. április 3.)

⁵² Személyes interjú Kiss Lászlóval, a Fialat Baloldal-Ifjú Szocialisták elnökségi tagjával (2004. április)

⁵³ Személyes interjú Léderer Andrással, az SZDSZ-Újgeneráció alelnökével (2004. április)

⁵⁴ Piros lap a D-209-nek (Index, 2002. június 23., <http://index.hu/politika/belfold/piros0623/>, letöltve: 2004. március 4.)

⁵⁵ Almásy Kornél: Áder János mondjon le frakcióvezetői posztjáról (<http://www.idf.hu/modules.php?name=News&file=article&sid=420>, letöltve: 2005. szeptember 2.)

tató lehet a jövőre nézve. Az ifjúsági szervezetek képviselte korosztályokban már nincsenek meg azok a személyes sérelmek, amelyek a pártoknál sokszor minden másnál nagyobb akadályát jelentik az együttműködésnek – ez a nemzedék a rendszerváltozás környékén, vagy még később vált nagykorúvá, azaz szocializálódott, így természetesen számára azok a közös értékek (a szabadság, a demokrácia, a piacgazdaság és a verseny), amik az idősebb generációkat még különböző táborokra osztották.

ÖSSZEFOGLALÁS

Szervezetenkénti SWOT-analízis (erősségek, gyengék, lehetőségek, fenyegetések).

FIB

Erősségek: Jelentős, jól hasznosítható, a KISZ-ből „kimentett” infrastruktúra a FIB-hez közelálló szervezetek, cégek kezében – viszonylag stabil gazdasági háttérrel, „menekülési útvonalak” a versenyszférában ellenzéki időszakban. Széles tagsági bázisának köszönhetően szinte minden jelentős társadalmi réteghez el tud jutni a szervezet. A fiatalok ismerik a szervezetet.⁵⁶

Gyengék: Az MSZP gyenge szereplése a fiatalok körében az ifjúsági szervezet merítési bázisára is hatással van. Budapesten csak nemrég jött létre és nem elég szervezett a kerületi szint, versenyhátrány a fővárosban a Fidelitashoz viszonyítva.

Lehetőségek: Az MSZP előbb-utóbb bekövetkező nemzedékváltásakor a FIB-nek jó esélye van a párton belüli fontos pozíciók megszerzésére. A Fidelitashoz hasonlóan a FIB számára is jelentős részben kiaknázatlan potenciált jelent a felsőoktatási hallgatók intézményes bevonása.

Veszélyek: Hatalmi féltékenység az MSZP-elit részéről, illetve egyes MSZP-vezetők elégedetlensége a FIB tevékenységével (pl. felkérés FIB-en kívüli fiataloknak „baloldali Fidelitas” megszervezésére, illetve a miniszterelnök által indított Amőba-mozgalom). A FIB-en belüli érdekcsoportok közötti ellentétek kiújulása.

FIDELITAS

Erősségek: A Fidesz-vezetők a Fidelitas vezetőihez hasonlóan fiatalon kerültek a politikába, ami megkönnyíti a közös hang megtalálását. Az anya-

⁵⁶ Ifjúság 2000 kutatás

párt népszerűsége a fiatalok körében jelentős támogatói bázist jelent a Fidelitas számára is, ismerik a szervezetet,⁵⁷ dinamikusan bővül a tagság. Nagy országos lefedettsége, jól működő networkje és viszonylag hatékony információs csatornáinak erős pozíciókat biztosítanak országos szinten, illetve ez fordított irányba is működik, az országos vezetés hathatós politikai támogatást képes nyújtani a helyi csoportok törekvéseihez.

Gyengék: A Fidelitas fő gyengéje a pénzügyi háttér kiépíthetlensége, bizonytalansága, ami működési nehézségeket okozhat, főleg a szervezet további bővülése esetén. Az általában véve jól működőnek mondható network a kistéleplési csoportok esetén nem kifogástalan, nem mindig sikerül őket bevonni a Fidelitas országos tevékenységébe. A fővárosban és a városokban a tagok szinte kizárólag magasabb társadalmi csoportokból kerülnek ki, ami megnehezíti az alacsonyabb iskolázottságú fiatalok elérését, becsatornázását.

Lehetőségek: Az egyetemekhez, főiskolákhoz kötődő szervezeti szint létrehozásával nagyobb beágyazottságot érhet el az amúgy is nagyrészt felsőoktatási hallgatókból álló szervezet. A politikai elittel szembeni elégedetlenséget „új arcok, új gondolatok” felmutatásával a maga javára fordíthatja a szervezet. A magas iskolázottságú tagságból erős, a Fidesz szakmai háttérével versenyképes, fiatal szakértői gárda hozható létre. A Fidesz Orbán utáni korszakában meghatározó lehet a Fidelitas országos, a Fideszen kívüli szervezettsége.

Veszélyek: Egy (a Jobboldali Ifjúsági Közösség eredeti koncepciójához hasonló) jobboldali összegytemi ifjúsági szervezet létrejötte ronthatja a Fidelitas pozícióit a felsőoktatási hallgatók között. A jelenlegi vezetés kiöregedésével gyengülhet a szervezet egysége, hatalmi harcok kezdődhetnek az utódlásért.

IDF

Erősségek: A hagyományok és a komoly szervezeti tapasztalat sokat segít a megfelelő működési keretek kialakításában.

Gyengék: Kevésbé ismert a fiatalok körében,⁵⁸ melynek többek között gyenge médiajelenléte és nem elég karakteres országgyűlési tevékenysége az oka.

Lehetőségek: A mérsékelt jobboldali ifjúsági szervezet imázsával a politikával szemben enyhe ellenérzésekkel viseltető rétegek megnyerése.

Veszélyek: Az MDF önállósági kísérletének kudarca maga alá temetheti az IDF-et is. A Fidelitas nagyobb ismertsége, elszívó ereje jelentősen megnehezítheti a tagtoborzást.

⁵⁷ Ifjúság 2000 kutatás

⁵⁸ Ifjúság 2000 kutatás

ÚG

Erősségek: Nagyfokú médiaérzékenységének köszönhetően nagyobbak látszik, mint amekkora tagság áll mögötte. Markánsan önálló irányvonalat követnek az SZDSZ-en belül, az ezzel járó konfliktusok árán is.

Gyengék: Az alacsony taglétszám, a gyenge vidéki lefedettség és szervezettség gátolja a sikeres helyi politizálást. Az infrastruktúra és a központi adminisztrációs háttér hiánya nehezíti a szervezettség növelését. A párt elnökségével fenntartott, sokszor feszültségekkel terhes viszony gyengíti az ÚG érdekérvényesítő képességét, különösen, mivel nem önálló szervezetről, hanem az SZDSZ-en belüli platformról van szó.

Lehetőségek: Az ÚG elnyerheti az SZDSZ-ből kiábrándulók szimpátiáját „hiteles liberális fiatalok” arculatával. A gazdasági elit jelentős részének liberális világnézetére alapozva biztos finánciális háttérrel teremthet. A fiatalok egyes szubkultúrái számára vonzó problémafelvetéssel (cannabis-származékok kérdése, homoszexuálisok jogainak kérdése) az e szubkultúrákban mozgókat fokozatosan be lehet vonni az ÚG életébe.

Veszélyek: Az SZDSZ-en belüli hatalmi harcok állandósulása komoly károkat okozhat az ÚG-nak. Ha az SZDSZ nem lépi át a parlamenti küszöböt 2006-ban, a párttal együtt az ÚG további sorsa is kérdésessé válhat.

A DOLGOZAT FŐBB MEGÁLLAPÍTÁSAI, KÖVETKEZTETÉSEI

A hazai ifjúsági politika mezőnye a pártok versenyéhez hasonlóan két részre szakad: a FIB és a Fidelitas jóval nagyobb ismertséggel, tagsági bázissal, fejlettebb infrastruktúrális és személyzeti háttérrel rendelkezik, mint az IDF és az ÚG. Az egyes szervezetek felépítésében meghatározó a tagság nagysága, a két nagy tagoltabb struktúrával működik, mint a kisebbek, míg utóbbiaknál nagyobb hangsúlyt kap a bázisdemokrácia, a tagság közvetlen akaratnyilvánítása, addig előbbieknél ez csak több áttételen, választott képviselőkön keresztül jut el a felsőbb szintekre. A nagyok megfelelő háttérrel rendelkeznek ahhoz, hogy kisebb településen működő csoportjaik tevékenységének is hatékony hátteret biztosítsanak, a kisebbek, ha működnek is helyi szervezeteik a fővároson, nagyvárosokon kívül, azok működése csak esetleges, mivel nincs megfelelően erős „network”-jük.

Az ifjúsági szervezetek megpróbálják kizárólagossá tenni magukat, mint a fiatalok számára az anyapártba vezető útvonalat, s ez rendszerint sikerül is nekik. Igyekeznek minél szorosabb együttműködést kialakítani a párttal, pozíciókat foglalni azon belül, ugyanakkor lehetőségeikhez mérten őrzik szervezeti-politikai önállóságukat. Mind a négy szervezet esetében jelentkező probléma,

hogy a pártban, vagy annak frakciójában pozícióba kerülő tehetségesebb vezetőknek kevesebb energiája marad az ifjúsági szervezetre, vagy akár nem is akarnak már vele foglalkozni, mivel karrierjükben már nem várnak tőle előrelépést. Ugyanakkor a párton belüli küzdelmekben is nagyon sokat számíthat az ifjúsági szervezet támogatása, ezért sok idősebb politikus is támaszkodik erre, keresi a kapcsolatot a fiatalokkal. Sok újítást az ifjúsági szervezetektől vettek át a pártok, például a látványos sajtótájékoztatókat, illetve a szervezett vezetőképzést. Fontos különbség a pártok és ifjúsági szervezeteik között, hogy utóbbiakban rendszerint jóval tudatosabban folyik a profi politikus-képzés (a további professzionalizálódásnak rendszerint a szűkös pénzügyi lehetőségek szabnak korlátot), az ilyen irányú ambíciókat táplálók módszeresen építik fel karrierjüket.

A négy szervezet egymás közötti viszonya jelenleg nem sokban tér el a pártokétól, de sokkal több lehetőséget hordoz magában a nagypolitikában megmerevedni látszó frontvonalak meghaladására, esetleg új szövetségi rendszerek kialakítására. Ha ezt a rugalmasságot, nyitottságot megőrzik a következő években-évtizedekben, az nagyban javíthat a magyar közélet minőségén, tartalmát és stílusát tekintve egyaránt.

A szerző a Budapesti Corvinus Egyetem hallgatója.

IRODALOMJEGYZÉK

IFJÚSÁGI SZERVEZETEK HIVATALOS DOKUMENTUMAI, KIADVÁNYAI

- 16 tonna online archívuma (www.16tonna.hu)
- Fialtal Baloldal – Ifjú Szocialisták Alapszabálya
- FIB honlap (www.fiatlbaloldal.hu)
- Fidesz – Fidelitas Együttműködési Megállapodás
- Fidelitas Alapszabálya
- Fidelitas honlap (www.fidelitas.hu)
- Ifjúsági Demokrata Fórum Alapszabálya
- IDF honlap (www.idf.hu)
- Különvélemény online archívuma (www.kulonvelemen.hu)
- Szempont online archívuma (www.szempont.net)
- SZDSZ-Újgeneráció Alapító Nyilatkozata
- Szabad Demokraták Szövetsége Újgeneráció nevű tagozatának alapszabálya
- Újgeneráció honlap (www.ujgeneracio.hu)
- Új nemzedék a magyar politikában, Fidelitas 1996-2001 (Budapest, 2001, szerk.: Hegedűs Zoltán)
- Utolsó Figyelmeztetés online archívuma (www.utolsofigyelmeztetes.hu)

INTERJÚK

- Gyürk Andrásal, a Fidelitas alapító elnökével, országgyűlési képviselővel
- Kiss Lászlóval, a FIB-ISZ országos elnökségi tagjával
- Léderer Andrásal, az ÚG országos ügyvivőjével
- név nélküli háttérbeszélgetések a négy szervezet vezetőivel és tagjaival

SAJTÓ

- HETI VÁLASZ
- Pártok és tömegek (2001. szeptember 21.)
- Az SZDSZ útja a „profizmusig” (2003. február 7.)

INDEX

- Kecs és politika Győrben (2001. április 13., <http://index.hu/gazdasag/magyar/rudi60413/>)
- Interjú Rogán Antallal (2003. március 10., <http://index.hu/politika/belfold/roganint/>)

- Kampánycsapatot képez az MSZP (2003. szeptember 11., <http://index.hu/politika/belfold/wer0911/>)
- A Fidelitas-hírlevéltől az újságosbódéig: Ufi (2003. október 11., <http://index.hu/politika/belfold/ufi1011/>)
- Egy milliárdos kapcsolatai után nyomoznak a szocialisták (2004. január 23., <http://index.hu/politika/belfold/leisztinger0/>)

MAGYAR HÍRLAP

- Interjú Csőzik Lászlóval (2003. február 14.)

MAGYAR NARANCS

- Ezer zsebből (1999. május 20.)

NÉPSZABADSÁG

- „A derű velünk van” (2002. április 3.)
- Megszavazták a Lex Szász módosítását (2004. április 6.)

RTLKLUB ONLINE

- Fiatalok az MDF Európa Parlamenti listáján (2004. február 15., <http://www.online.rtlklub.hu/hirek/politika/?id=0402104352>)

VOKSCENTRUM

- Választástörténet (<http://www.vokscentrum.hu/valaszt/egyeb.php?mszkod=112701&evvalaszt=1990>)

EGYÉB

Ifjúság 2000 kutatás
Parlamenti Információs Rendszer

MELLÉKLET

FIATAL BALOLDAL

Balogh Ákos Gergely cikkéhez kapcsolódóan kiválasztottunk néhány képet nevezett szervezetek kampányplakátjai közül – bemutatván tevékenységüket. További képek a honlapon találhatóak. [a szerk.]

FIDELITAS

IFJÚSÁGI DEMOKRATA FÓRUM

SZDSZ - ÚJ GENERÁCIÓ

